

Özel Öğrenme Güçlüğü

ÖZEL ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ NEDİR?

Özgül öğrenme güçlüğü dinleme, konuşma, basit okuma, anlama, aritmetik hesap yapma, matematiksel mantık kurma ve yazılı anlatımda bozulma ile giden bir takım basit işlevlerde bozulmayı ifade eder.

Birçok birey için ÖÖG genellikle hayat boyu süren bir durum olabilmektedir.

ÖÖG diğer yetersizlik gruplarıyla karşılaştırıldığında çok fazla geçmişi bulunmamaktadır, fakat ÖÖG çok hızlı bir şekilde gelişmekte ve özel eğitimde en geniş öğrenci kategorisini oluşturmaktadır.

ÖZEL ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ OLAN BİREYLERDE EN SIK GÖRÜLEN 10 ÖZELLİK

1. Önemli gelişimsel alanlarda gecikme
2. Dürtüsellik – düşünmeden hareket etme
3. Duygusal dalgalanma – duygularda hızlı değişim (ağlarken birden gülmeye başlama gibi)
4. Genel koordinasyon eksikliği
5. Dikkat bozukluğu
6. Algı – motor bozukluğu
7. Bellek ve düşünme bozuklukları
8. Belirgin akademik problemler (özellikle okuma ve matematik alanlarında)
9. Konuşma ve konuşma seslerini öğrenme bozuklukları
10. Merkezi sinir sistemi düzensizliği ve bozukluğu belirtileri

ÖZEL ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ OLAN ÖĞRENCİLERİN AKADEMİK KONULARDA GENELLİKLE SERGİLEYEBİLDİKLERİ ÖZELLİKLER

- Beklenmedik başarısızlık
- Müdahaleye direnç gösterme
- Öğretimde zorluk problem çözmeye yetersizlik
- Dengesiz akademik beceriler
- Pasif öğrenme stili
- Zayıf temel dil becerileri
- Zayıf temel okuma ve çözümleme becerileri
- Yetersiz bilgi işleme becerileri
- Genelleme yetersizliği

Öğrencilerin bu özelliklerinde veya bu özelliklerine yönelik öğrenme şekillerinde yapılan değişiklikler akademik başarıda anlamlı değişimlere sebep olabilmektedir.

ÖZEL ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜNÜN BELİRTİLERİ

Okulöncesi Dönem

- Kısa dikkat süresi (Örneğin, 5 yaşında bir çocuğun kısa bir hikayeyi dinleyecek kadar uzun süre oturamaması)
- Kolayca ilginin/dikkatin dağılması
- Zayıf dinleme becerileri
- Yönergeleri izlemede zorluklar
- Bir şey yapmaya istekli olmama (örneğin, tembel ya da karşı gelen biri gibi görünme)
- Yeterince gelişmemiş konuşma ve dil becerisi
- Garip ya da sakar hareketler (örneğin, düğmeyi ilikleyememe, zıplayamama vb.)
- Yaşına uygun olmayan davranışlar sergileme
- Genellikle dağınık/düzensiz olma
- Kağıt ve kalemle yapılan etkinliklerde zorluklar yaşama
- 2,5 yaşına kadar kelimelerden cümleler oluşturamama
- Konuşmasının çoğunluğunun (%50≥) anlaşılmaması

İlköğretim Dönemi

- Alfabeyi ve kafiyeli kelimeleri öğrenmede ve seslerle harfleri eşlemede zorluklar
- Sesli okuma yaparken birçok hata yapma, sık sık tekrarlama ve okumaya ara verme
- Okuduğunu anlama problemleri yaşama
- Heceleme etkinliklerini yerine getirmede zorlanma
- Uygunsuz şekilde kalem tutma ve karmakarışık yazı yazma
- Yazılı anlatımda zorluklar yaşama
- Dil ediniminde gecikme yaşama ve sınırlı kelime hazinesine sahip olma
- Harflerin seslerini hatırlamada problem yaşama ve kelimelerdeki küçük ses farklılıklarını ayırt edememe
- Esprileri, karikatürleri ve nükteli ifadeleri anlamada zorluklar
- Yönergeleri takip etmede zorluklar
- Kelimeleri yanlış telaffuz etme
- Kendini sözel olarak ifade etmede zorluklar ile konuşma ve yazmasa doğru kelimeleri bulmada problem yaşama
- Karşılıklı konuşmada sıra alma ve konuşma sırasında karşısındaki kişi ile arasındaki mesafeyi ayarlama gibi iletişimin sosyal kurallarına uymama
- Matematikle ilgili sembolleri karıştırma ve sayıları yanlış okuma
- Dinlediği bir hikayeyi oluş sırasına göre tekrar anlatmada sorun yaşama
- Bir işe nerden başlayacağı konusunda karar vermede zorlanma

ÖZEL ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜNÜN TANILANMASI

Bireyin öğrenme güçlüğü tanısı alabilmesi için bireyin yaşadığı öğrenme zorluklarının en az altı aydır devam eden bir durum olması ve yapılan değerlendirmelerin sonucunda genel olarak şu dört ölçütü karşılaması gerekmektedir:

- Bireyin bir ya da daha fazla akademik alanda başarısının var olan potansiyelinden/ performansından düşük olması ya da bireyin sağlanana eğitim müdahalelerine çok düşük tepki vermesi/göstermesi (beklenen başarıyı sergilememesi)
- Bireyin yetersizliklerinin önemli derecede özel eğitim hizmetini gerektirmesi
- Bireyin değerlendirme sürecine kadar yeterli ve uygun öğrenme fırsatlarının içinde yer almış olması
- Bireyin başarısız olmasının nedenlerinin sağlık problemleri, duygusal problemler, kültürel farklılık ve ekonomik nedenler gibi durumlarla ilişkili olmaması

Birey hakkında bilgi toplayabilmek için çeşitli değerlendirme yöntemleri kullanılmalıdır. Bu yöntemler:

- Formal ve informal değerlendirme araçlarını uygulama,
- Bireyin çevresindeki kişilerle görüşme (öğretmen, aile, bakıcı vb.)
- Bireyin eğitim ortamında gözlem yapma ve fiziki ortamın değerlendirilmesidir.

Kapsamlı bir değerlendirme, şunları içermelidir:

- Okul kayıtlarının ve öğrencinin çalışmalarının incelenmesi
- Bireyin büyüme ve gelişimini kapsayan tıbbi ve sosyal hayat hikayesinin hazırlanması (hayat öyküsü-anamnez)
- Sınıfta çocuğun gözlenmesi (gerektiği durumda evde de izlenmesi)
- Birey ve bireyin hayatında yer alan önemli yetişkinlerle (aile, öğretmen, bakıcı gibi bireyle önemli zaman geçiren kişiler) görüşme yapılması
- Bireyin potansiyel öğrenme durumunu tespit etmek, akademik başarı seviyesini ve bilgiyi işleme yeterliliklerini ölçmek için testlerin ve diğer değerlendirme araçlarının uygulanması
- Mevcut ders programının ve sınıf ortamının koşullarının incelenmesi
- Şimdiye kadar bireyde kullanılan öğretim yöntemlerinin ve materyallerinin incelenmesi

ÖZEL ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜNÜN ÇEŞİTLERİ

- Öğrenme güçlüğü'nün tanılanması için bu güçlüklerin aşağıda belirtilen alanların en az birinde olması ölçütü getirilmiştir:
- Sözcük okuma
- Okuduğunu anlama
- Heceleme ve yazma
- Yazılı anlatım
- Sayı algısı- sayı gerçekleri-hesaplama güçlükleri

Amerikan Psikiyatri Derneğinin belirlediği DSM kriterlerine göre, bireyin akademik becerilerinde genelde dört tip bozukluk tanımlanmaktadır:

1. Disleksi:

- Sözcük okuma doğruluğu
- Okuma hızı ve akıcılığı
- Okuduğunu anlama alanlarındaki güçlükler.

2. Disgrafi:

- Yazma doğruluğu
- Dilbilgisi ve noktalama kuralı
- Yazılı anlatımın anlaşılabilirliği ve düzeni alanlarındaki güçlükler

3. Diskalkuli:

- Sayı algısı
- Aritmetik kuralların ezberlenmesi
- Sayısal akıl yürütme
- Doğru ve akıcı olarak hesaplama alanlarındaki güçlükler.

4. Dispraksi:

- Öz bakım becerilerinde
- Yazı yazma
- Bisiklete binme gibi etkinliklerde
- Birçok eğitimsel ve tepkisel etkinlikte yaşanabilecek güçlükler.

**DIS
LEKSI
GRAFI
KALKULI**

Öğrenme güçlüklerinin derecelendirilmesi, eğitsel bir ya da iki alandaki öğrenme becerilerinin güçlüğüne göre:

- **Hafif:** Bir takım güçlükler vardır, fakat uygun yerleştirme ve yeterli destek sağlanırsa kişi bunlarla baş edebilir.
- **Orta:** belirgin derecede güçlükler vardır, uygun yerleştirme ve yoğun özel eğitim destek hizmeti verilerek kişi yeterlilik sağlayabilir.
- **Ağır:** mevcut güçlükler çok ağır düzeydedir, sürekli olarak kişiselleştirilmiştir özel bir eğitim gerektirmektedir.

olarak üç şekilde olmaktadır.

ÖZEL ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜNÜN NEDENLERİ

1. Genetik

- İkiz çalışmalarında tek yumurta ikizlerinden birinde okuma problemi var ise diğer ikizde de görülme ihtimali %68-83, çift yumurta ikizlerinde ise bu oran %23-38 olarak verilmektedir.
- Araştırmalar 1. derecede akrabalarında (anne-baba-kardeş) okuma problemi olan bireylerin %35-45'inde de okuma problemi görülebildiğini ortaya koymuştur.

2. Beyindeki Yapısal ve İşlevsel Bozukluklar

- Beynin iki yanında da bulunan ve dil ile ilgili olan planum temporale alanında farklılıklar görülmektedir. Disleksi olan bireylerde bu iki alan aynı boyuttadır. Disleksi olmayan bireylerde ise sol planum temporale belirgin şekilde daha geniştir.

3. Anne Karnında Bebek Beyin Gelişimindeki Anormallikler

- Hücre oluşumunda, yerleşmesinde veya bağlantılarda sorunlar ortaya çıkabilmektedir. Bilim adamları bu sorunların ilerleyen yaşlarda ÖÖG olarak ortaya çıkabileceğini düşünmektedir.
- Bazı çocuklar kendi yaş grubundaki akranlarına göre daha yavaş hızda gelişip olgunlaşabilmektedir. Bu nedenle okulla ilgili kendilerinden beklenen çalışmalarını yerine getiremeyebilmektedirler. Bu şekildeki öğrenme güçlüğü, olgunlaşma gecikmesi olarak ifade edilmekte ve çeşitli şekillerde kendini göstermektedir.

4. Biyokimyasal Anormallikler

- Kimyasallar, beyin çalışmasında nöronlar arası elektrik uyarılarını kontrol etme ve serbest bırakma süreçlerinde önemli rol oynamaktadırlar. Tiroit sistemindeki işlev bozukluğu çocuklarda ÖÖG görülme riskini arttırmaktadır.
- Gebelik sırasında beslenme yetersizliği çocukta duyu arası becerilere zarar verdiği ve gelişimsel geriliğe sebep olduğu için öğrenme ile ilgili becerileri de olumsuz etkilemektedir. Ayrıca belirli gıdalara, gıda katkı maddelerine ve gıda boyalarına karşı alerji ve çevresel alerjiler bazı öğrenme güçlüklerine sebep olabilmektedir.

5. Gebelik ve doğumla ilgili problemler

- Gebelik süresince komplikasyonlar ve bebeğin anormal doğum pozisyonu, oksijen yetersizliği (anoksi) veya kanda bulunan biyokimyasallar gibi nörolojik sisteme zarar veren doğum anında oluşabilecek durumlar
- Erken doğum ve düşük doğum ağırlığı
- Gebelik döneminde doktor kontrolü dışında ilaç kullanımı
- Gebelik döneminde tarım ilaçlarına maruz kalmak

6. Çevresel Etmenler

- Çevrede bulunan zehirli maddeler
- Şiddetli kafa travmaları (yaralanmaları)
- Düşük sosyo-ekonomik seviye ve yoksulluk (Dolaylı)
- Çocuklara sunulan eğitimin kalitesi ve ile öğrenme problemleri arasında bir ilişki görülmektedir. Öğretme yeteneği düşük olan öğretmenler ve uygun olmayan eğitim çocuklarda öğrenme problemlerinin artmasına sebep olabilmektedir.(Dolaylı)

ÖĞRETMENLERE TAVSİYELER

- Öğrencinizde eğitsel bir sorun hissettiğinizde ilk olarak öğrencinin ailesi ile görüşünüz.
- Çalıştığınız okulda rehber öğretmen varsa öğrencinizin durumundan haberdar olmasını sağlayınız
- Öğrencinize tanı konulması için RAM'a yönlendiriniz.
- Öğrencinizde ÖÖG'ye eşlik eden rahatsızlıklar gözlemediyseniz mutlaka aileye haber ediniz
- Öğrencinizi RAM'a yönlendirmek için eğitsel değerlendirme isteği formu doldurmanız gerektiğini unutmayınız.
- Eğitsel değerlendirme isteği formunu gerçekçi bir şekilde doldurunuzve öğrencinizle ilgili belirtmek istediğiniz özel noktalar varsa formda ilgili yere mutlaka yazınız.
- Öğrenciniz ÖÖG tanısı aldıktan sonra sınıfınızdaki diğer öğrencilere ve onların ailelerine ÖÖG hakkında bilgi veriniz
- Öğrencinize ÖÖG tanısı koyulduktan sonra BEP hazırlamanız gerektiğini unutmayınız.
- Öğrencinizin eğitim çalışmalarında tutarlı olunuz. Bir gün sabırlı ve anlayışlı iken diğer gün sıkılmış ve kızgın davranmayınız.

Kaynakça

- Asfurođlu B. Ö. ve Fidan S. T. Özel Öğrenme Güçlüğü, Osmangazi Tıp Dergisi, 2016;38 (Özel Sayı 1): 49-54
- Melekođlu M. A. ve Çakıroğlu O.(Editörler) Özel Öğrenme Güçlüğü Olan Çocuklar (1. Baskı), Ankara:Vize Yayıncılık 2015 ISBN:978-4551-98-9